ידיעות אחרונות
יום חמישי, ו' בתשרי תש"ע 24.9.2009
24 שעות
מלחמת יום כיפור 36 שנה אחרי
אני אחיך אל תשכח
איך יכול להיות שמשבוע אחרי שהטנקיסט גיורא מייזלר כביכול מת, שוחח איתו חברו? אחיו גילי עדיין מחפש תשובות
יגאל סרנה, עמ' 4

לך תדע

כמעט ארבעה עשורים חלפו מאז נעלם גיורא מייזלר במלחמת יום כיפור. שרידיו הובאו לקבורה, אך הספק עדיין חי. מתי בעצם, אם בכלל, נהרג מייזלר, שחבר ראה אותו בחיים כשבוע אחרי שהטנק שלו נפגע? "הרגשתי שאני היחיד שיודע שגיורא חי", אומר אחיו גילי, שיצא למסע בעקבות התעלומה. בסוף יצא מזה סרט

יגאל סרנה

"רבים מהחברים שלו מפקפקים לגבי מה נקבר על הר הרצל". גילי מייזלר. מימין: האחים גילי וגיורא בילדותם
צילום: עמית מגל

לפעמים יגאל רינגרט רוצה שמישהו יענה אותו, יעקור מפיו אחת ולתמיד את האמת על מה שראה במו עיניו ב־14 באוקטובר, על ציר התעוזים, כשפגש את חברו גיורא מייזלר, שעל פי גרסת צה"ל כבר היה מת מזה שבוע. שמישהו יגלה איך ייתכן כי שוחח עם רוח רפאים בסרבל טנקיסטים עם ג'ריקן ומגבת.

בסתיו הזה, 36 שנה אחרי המלחמה, כשאני מדבר עם רינגרט ועם אחיו של מייזלר, גילי, שסרטו "גחליליות", העוסק בפרשה, יוקרן חד פעמית בערוץ 8 במוצאי יום כיפור – הדברים רוטטים מכאב ומלאי תעלומה, כאילו הכל אירע הרגע ולא בשבת ה־6 באוקטובר 73', כשטנק 123 פיגר אחרי הפלוגה ואחר נותר מאחור. לבדו.

הטיל

שלושה נערים מקורס מפקדי טנקים היו בצוות: גיורא מייזלר, מוטי שמיר ואלי זכאי, שבוע לסיום קורס. ביום ה', כשהחלה הכוננות של טרם המלחמה, כשישראל רק תיגברה כוחות, הטיסו אותם לביר תמדה בסיני, שם חימשו וציידו את הטנקים ובשבת הקשיבו למפקד הגדוד, עמרם מצנע, שדיבר איתם על המצב. מייזלר, זכאי ושמיר היו מיועדים להיות צוות טנק 10 שלו. לו טיפס מצנע על הטנק כמתוכנן, היה גורלם משנה כיוון, ייתכן שכולם היו חיים עד היום – מהנדסים, מנהלים, משוררים. אבל כשהחלה ההתקפה המצרית בצהרי שבת, קפץ המג"ד על הכלי הראשון שמצא כדי לא להפסיד זמן, והם נשארו לחכות למפקד אחר.

כעבור כשעתיים עלה על הטנק סג"מ יאיר שחק שטרם הכירו, והם נעו כטנק בודד. לפנות ערב חברו לפלוגה. ברמקולים המלאים ידי צעקות מוצבים ומפקדים בקשה, הוגדרו כטנק 3 והצטרפו למ"פ רמי מתן ול־11 טנקי המג"ח שלו, ששעטו ליצור מגע עם המצרים על שפת התעלה, לסייע למוצבים ששוועו לעזרה.

בדרך עלו על מארב קומנדו מצרי. המצרים כבר היו בכל מקום. הם ירו, נחלצו ונעו הלאה. הפלוגה רצה לפניהם ולא חיכתה. עוצמת המלחמה הזאת טרם נתפסה, גם לא הסכנה שארבה לכל טנק בודד. בשלוש לפנות בוקר, כשטיפסו לבדם על דיונה, פרסו זחל ונתקעו בעת שהשאר רחוק מהם. הם ירו זיקוקים אבל לא יצרו קשר וגם לא הצליחו להעלות את הזחל. חיל רגלים מצרי שחצה את קו המים, החל סוגר עליהם. התעלה הייתה קרובה – זכאי, שנשאר בחיים, זוכר שראה אקליפטוסים. כשהמצרים קרבו, הצוות זרק רימונים מן הצריח וירה במקלעי ה־03. במשך זמן מה הצליחו להדוף את ההתקפה, אבל בשבע בבוקר ראו שהם מוקפים. גיורא עוד הספיק לומר "מכוונים אלינו טיל" ובום!

מרגע פגיעת הטיל משתנה העולם. מה שנראה כהרפתקה, התנפץ. זכאי עף בוער. שמיר היה בחוץ, מדמם וזועק לעזרה. המפקד שחק כנראה נהרג. וגיורא מייזלר? תא הנהג לא נפגע, אך נסתר מעיני זכאי ששכב פצוע על החול. גיורא היה שם, חי או מת. כנראה חי ובריא.

מדוע כשנתקעו לא יצאו משם רגלית, אני תוהה בחוכמת 36 שנים שלאחר מעשה יחד עם האח גילי. למה? "כי חונכנו לא לנטוש טנק", אני אומר לו, "כי הם עוד לא קלטו שהם נלחמים על חייהם". גילי זוכר שאחיו האמין שחי"ר זה כלום, משהו שאתה דורס בדרך למטרה. שהאויב מעבר לקו המים מובס מעצם ניצחון 67'. וגם טנק תקוע הוא מבצר למי שחונך להאמין כי הוא השריון הכי חזק במזרח התיכון.

> יגאל רינגרט: "אני מרגיש שגרמתי למשפחה כאב נוסף בעדות שלי. כל השנים אני מחפש דרך שיוציאו ממני את האמת על מה שראיתי שם. אישרו את זה בהיפנוזה, אבל לא חקרו ממש"

אם כן, מה קרה לגיורא, אנחנו חושבים ביחד אחרי שהכל כבר נחקר ובורר, נרשם ונחפר ונקבר, ולא הגיע ולא יגיע לעולם אל השורה הסופית. מה קרה שם? זכאי ששכב כווי קשה על החול ואחר נשבה ונרפא וחזר מהשבי, זוכר שהתעורר מהלם הטיל וראה שהוא מוקף חיילים מצרים שמכוונים אליו נשק. הוא שמע את זעקות החייל הפצוע שמיר. אחר כך קשרו את עיניו והרימו אותו, אולי בדקו את האחרים או הציצו בטנק, ואולי לא הספיקו כי חיל האוויר החל לרדת עליהם והם עפו משם עם השבוי. אולי צילמו – כעבור כשנה יתפרסמו בכרוז מצרי תצלומי טנק שמספרו כנראה 123 ולידו שתי גופות. אחת מזוהה והאחרת מצולמת מגבה, נתונה לניחושים. אולי נמצא גיורא ונורה? אולי נחבא בתאו ומאוחר יותר יצא חי והלך משם?

אולי גיורא זחל ויצא מפתח החירום שברצפת התא והלך משם, אני מציע לגילי. אולי בניגוד לגרסה הרשמית, לא מת שם אלא יצא חי, ולכן נראה כעבור כמה ימים במקום אחר בסיני על ידי חברו הירושלמי, המום כאדם שיצא מטנק בוער.

זו אותה עדות שמרחפת עד היום כתעלומה נטולת פתרון מעל סיפור מותו/חייו/היעלמו של הטנקיסט גיורא מייזלר. אולי נשאר בתא, שקט ודומם, מחכה שילכו המצרים ואז, אחרי שראה מה שראה בתוך האש, ילד טוב ירושלים בן 19 מבית הספר שליד האוניברסיטה שרק נחשף לחיים והנה מולו המוות – אולי יצא וכשל בחולות ומצא יחידה אחרת שם נקלט ושם נהרג בפעם השנייה. או לא. לך תדע.

החייל הטרי גיורא

כשגילי מדבר איתי בבית הקפה השקט על אימת רגעי הטנק האחרונים, אני מסוגל לצייר לי אותם כי הייתי שם, בעשרות התרגולים של מה נעשה כשתפרוץ האש. הייתי רב הסמל הפלוגתי של החייל מייזלר ואני זוכר את מראה פניו בהגיעו לפלוגה של המ"פ נמרוד גאון. עיניו הבהירות נבונות, עיני תיכוניסט אוהב ספרות, משועשע ונבעת מהצבא. כבן דמותי הצעיר ממני בשנתיים. כשגילי מתאר לי איפה היה כל אחד מאנשי הצוות בעת הפגיעה, אני יכול לנחש מה קרה לגיורא.

טנק 123 לא נמצא מעולם, כאילו כוסה חול או נגרר משם ומספרו הוסר. לא מצאו אותו גם במוזיאוני מלחמה מצריים. נשארו רק כמה צילומים מכרוז תעמולה מצרי, תחקירים צבאיים, היומן המצמרר של האבא, פרופסור דוד מייזלר, ועכשיו גם הסרט של האח גילי.

אתה מאמין שגיורא חי?

"כשעברתי על הסרט, נדהמתי לגלות כמה רבים מהחברים שלו מפקפקים לגבי מה נקבר על הר הרצל, והאם לא עשו הכל רק כדי לסגור תעלומה. כיום אין לי ספק שהוא מת".

חשת נשכח ככל אח שכול?

"הייתי בן 12 כשגיורא נעלם במלחמה. ניסיתי לעזור להוריי במטלות החיפושים. לא בכיתי ולכן אמרו שאני לא רגיש. ידעתי שההורים אוהבים אותי אבל כן, חשתי נשכח. למזלי היו לי המון חברים. הרגשתי אשם כי לא פעם אמרתי לאחי: הלוואי שתמות, וכשהוא התקשר הביתה בפעם האחרונה מהצבא וביקש לדבר איתי, אמרתי שאני לא רוצה. רק במסע שלי למזרח הכל פרץ, האמונה שגיורא חי. הרגשתי שאני היחיד בעולם שיודע שהוא חי, שאם לא אמצא אותו, אני הורג אותו מחדש ועליי מוטלת החובה לאתר אותו ולבקש ממנו סליחה".

בתחילת "המאהב", הרומן הגדול של א.ב. יהושע מימי מלחמת 73', מוזכר החייל גיורא שנעלם בסיני ונראה חי אחר כך, כמין מודל שעליו נבנית דמות המאהב הנעלם והזוי. ותעלומת מייזלר אכן יושבת על עדות מטרידה, שמוכיחה כמעט מעל לכל ספק כי מייזלר נחלץ חי מטנק 123 וחי ללא פגע גופני גם כעבור ימים. בסרט מספר חבר בשם יגאל רינגרט לגילי איך ירד לסיני למלחמה באיחור של כמה ימים וכשעצרו להפסקת פיפי, פגש למטה את גיורא עם מגבת וג'ריקן. הדבר לא עורר ברינגרט תדהמה – כי בעת ההיא לא ידע שטנק 123 נפגע וכי מייזלר נחשב כנעדר – רק שמחה על המפגש עם חבר ירושלמי. מייזלר עמד שם ורינגרט זוכר כי הוא אמנם נראה לו המום ועייף כמי שעבר תלאה גדולה, אבל חי, חי מאוד. הוא דיבר קצרות על מה שעבר וסיפר שהוא בכוח של אריק שרון.

מלחמת יום כיפור
36
שנה אחרי

> גילי מייזלר: "הכעס שכך, אבל הכאב גבר. אמא קראה לי לקראת מותה כמה פעמים 'גיורא', וחיכתה שהדלת תיפתח והוא ייכנס. לפעמים נזכרה איך היה הולך איתה ברוסיה, כילד קטן, ידו בידה"

כשאני מדבר עכשיו עם רינגרט, מנהל בכיר בתעשייה, הוא שוקע בזכר הפגישה במדבר ובמה שהוא מתאר כתחושת העוול שהוא חש מאז, על מה שעשה למשפחה. הוא אחוז צער, אי הבנה שאין לה מרפא ומוצא. "אני מרגיש שגרמתי למשפחה כאב נוסף בעדות שלי", הוא אומר. "וכל השנים אני מחפש את הדרך שיוציאו ממני את האמת על מה שראיתי שם. אף אחד לא ממש חקר או עינה אותי. היו חוקרים צבאיים וגם ד"ר מוריס קליינהאוז (פסיכיאטר, מייסד האגודה הישראלית להיפנוזה – י"ס) היפנט אותי ואישר, אבל לא חקרו ממש".

נדמה כאילו אתה מתייחס לזיכרון שלך כאל פושע שיש לחקור בכוח עד שתיעקר האמת.

"אולי. כי חשוב לי כל־כך לברר מה באמת היה שם, מה ראיתי".

מייזלר ורינגרט החליפו רק כמה משפטים של חברים שנפגשים. "לא זוכר על מה בדיוק דיברנו. לא זוכר בדיוק איפה עצרנו אבל היו שם עוד כלי רכב", הוא אומר. הוא זוכר שגיורא היה בסרבל טנקיסטים, שהחזיק ג'ריקן, מגבת. שכנראה בא מטנק סמוך. שהצביע לאנשהו. אחרי דקותיים רינגרט רץ לאוטובוס והם המשיכו למלחמה. על המפגש הזה הוא ייחקר, יתעקש על גרסתו ולא יסטה ממנה כמלוא הנימה. כל מכריו יעידו כי אין עד אמין ממנו. לפני כחודש, בעקבות הכנת הסרט, התקשר חבר והעיד לראשונה כי ישב לצד רינגרט באוטובוס וזכר שעלה וסיפר לו שפגש למטה את מייזלר.

אז יגאל באמת ראה את גיורא, אני אומר לגילי. זה אומר שהוא ניצל מטנק 123 והלך מוכה הלם בחולות וחבר ליחידה אחרת ועלה כנראה על טנק ביחידה שלא הכיר. אלמונים שובצו אז למלא מקום חללים על טנקים, והג'ריקן שנשא מגלה לי כי בא מטנק סמוך. אם כן, מייזלר המשיך להילחם בתוך הלם הקרב ורק אז כנראה נהרג, נעלם בכאוס הצה"לי, בין אינסוף פרטים וחיילים ובלגאנים. מתוך עדותו של רינגרט ומאי הוודאות צמחה גם אגדת חייו של מייזלר והאופציה כי הוא עדיין חי ולא חזר מעולם לבית הוריו האוהבים. זה פחות סביר.

יומנו של אבא מתמטיקאי

במשך כשנתיים חיכו ההורים. לא ישנו, הגיעו לכל מקום וחיפשו. אחר כך קברו את מה שקיבלו מהצבא והניחו מצבה ושתלו פרחים ובאו לקבר והתגעגעו כל שארית חייהם געגועים ממאירים. האב, פרופסור דוד מייזלר, הפסיק לחפש ובכה לפעמים. האם פניה, שדרנית הרדיו ברוסית, חיכתה. שניהם כבר מתו, כמו רוב הורי 73' – הוא לפני כ־13 שנה והיא כתשע שנים אחריו. "מזמן לא היו לי חלומות", כתב האב המתמטיקאי ביומנו, "אבל לפנות בוקר ראיתי את גיורא. הוא היה בבגדי הצופים... אנחנו נוסעים יחד ואני מחבק אותו ובוכה".

כשלא הגיע מכתב מגיורא, החלו לדאוג. ב־17 באוקטובר מישהו אמר ששמע ד"ש ממנו ברדיו, אבל לא ידע בדיוק לומר מתי ומה. הם החלו לחפש, שלחו גלויות שחורות. תחילה חיפשו בתקווה גדולה ובהרגשה שאין לילד דרך להתקשר, אחר כך בייאוש גובר ואחר כך בזעם מול אין האונים הצבאי, עד להודעה הרשמית כי המצרים מצאו את שרידי הגופה, ביוני 75'.

"אז לא הייתה בדיקת דנ"א, החליטו לפי שיער וגובה", אומר האח. "הרבנות קבעה והשופט דב לוין בדק ניירות ורשם: 'ברי כי זה גיורא מייזלר'. אבא סתם את הגולל על החיפוש והתגעגע מרה לגיורא שהיה בנו הנערץ. עם הזמן הכעס שכך, אבל הכאב רק גבר. אבא הפסיק להאמין שגיורא חי ואמא קראה לי לקראת מותה כמה פעמים 'גיורא', וחיכתה שתיפתח הדלת והוא ייכנס הביתה. לפעמים נזכרה איך היה הולך איתה ברוסיה, כילד קטן, ידו בידה".

עשר שנים אחרי הלוויה נסע גילי מייזלר, שנותר בן יחיד, למזרח ואבד שם. התפרק. התחרפן. השתגע. כמשחזר את שאירע לאחיו הגדול. ההורים נסעו אליו ואיתרו אותו בנפאל, מבינים באימה שהם עומדים לאבד גם את בנם זה, האחרון. הם הפצירו בו שישוב וכעבור זמן מה חזר, ופה למד וכתב והכיר את איריס, אשתו ושותפתו מאז לחיים ולסרט. יש להם שני ילדים, משרד הפקות והסרט "גחליליות" שנולד אז אבל הסתיים ויוצא לאור רק 36 שנים אחרי המלחמה. אני מחשב כמה מלחמות כבר עברו מאז 73', כמה חללים חדשים והורים שכולים ואחים נשכחים וצרות איומות ותלאות ומהפכים בארץ השכחה הזאת.

מרגע שנסתיימה מלאכת הסרט שיוקרן בעתיד בכל רחבי הארץ, כבר היו טלפונים מאנשים שבעבר לא נתגלו: חברה לשעבר של גיורא שטעמה עימו טעם אהבה ראשונה, החייל שהיה על האוטובוס כשרינגרט חזה. אולי אחרי ההקרנה יצוץ גם טנקיסט בן 55 כעת, שראה את גיורא אחרי רינגרט ולחם איתו. נדמה לי כי האח הקטן גילי, שגיורא קרא לו בחיבה מצ'יסטה, שולח את הסרט כיונה על פני המים. מחכה להד מן הזמן שלפני המבול שהטביע את המשפחה. ■